

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет _____ філологічний _____

Кафедра _____ германської та слов'янської філології _____

ЗАТВЕРДЖУЮ”:

Перший проректор _____

Handwritten signature

(ПІБ)

28

серпня

20 20 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

(найменування навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів
другого (магістерського)

рівня вищої освіти

(вказати рівень вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Мова і
література (англійська))»

(назва освітньої програми)

мова навчання українська

Слов'янськ – 2020 р.

Розробники:

д. ф. н., проф. Глущенко В. А., завідувач кафедри германської та слов'янської філології;

к. ф. н. Руденко М. Ю., старший викладач кафедри германської та слов'янської філології.

Рецензенти:

к. ф. н., доц. Орел А. С., доцент кафедри германської та слов'янської філології;

к. ф. н., доц. Рябініна І. М., доцент кафедри української мви та літератури.

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології 27 серпня 2020 р., протокол № 1.

Завідувач кафедри

В. Глущенко д. філ. н., проф. Глущенко В. А.

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Керівник групи забезпечення

В. Глущенко д. філ. н., проф. Глущенко В. А.

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою Державного вищого навчального закладу «Донбаский державний педагогічний університет» 28 серпня 2020 р., протокол № 1.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – самостійної роботи здобувача –	Лекції	
	18 год.	8 год.
	Практичні	
	10 год.	8 год.
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	92 год.	104 год.
Вид контролю: екзамен		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Загальне мовознавство» є: ознайомити студентів з мовознавчими процесами, надати їм базові знання про природу, властивості мови, впливи та взаємовпливи різних мов та засвоїти основні мовознавчі терміни; показати вплив на засоби мови психічних, соціальних, когнітивних, культурних та інших чинників, а також різноманітних ситуативних складових комунікації. Формуються загальні та фахові компетентності: здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово; здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; здатність оперувати фаховими категоріями, спеціальними термінами; вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах, використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії англійської (другої іноземної) мови, теорії літератури в практиці навчання в профільній середній школі; здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки; інтерпретувати

й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу художнього тексту; створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами. Згідно з компетенціями здобувачі отримують програмні результати навчання: вільно використовувати державну та іноземну мови в ситуаціях професійної комунікації як усно, так і письмово; володіти системою знань з інформаційно-аналітичної діяльності, використовує їх для збору, накопичення, обробки та аналізу професійно важливих даних; уміти оперувати фаховими категоріями та науковими поняттями предметної спеціальності, використовує знання про мову як особливу знакову систему, застосовує методи сучасних літературознавчих досліджень у практиці навчання в профільній середній школі; порівнювати та аналізувати мовні та літературні факти, явища, оригінали творів (англійською, другою іноземною) й українські переклади автентичних художніх текстів; застосовувати різні методи й методики аналізу художнього тексту, визначати його жанрово-стильову своєрідність; створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами.

**2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання,
результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни
«Загальне мовознавство»**

Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК1 – Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово. ЗК3 – Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ФК9 Здатність оперувати фаховими категоріями, спеціальними термінами; вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах, використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії англійської (другої іноземної) мови, теорії літератури в практиці навчання в профільній середній школі.</p>	<p>ПРН1 – Вільно використовувати державну та іноземну мови в ситуаціях професійної комунікації як усно, так і письмово. ПРН3 – Володіє системою знань з інформаційно-аналітичної діяльності, використовує їх для збору, накопичення, обробки та аналізу професійно важливих даних. ПРН19 – Уміє оперувати фаховими категоріями та науковими поняттями предметної спеціальності, використовує знання про мову як особливу знакову систему, застосовує методи сучасних літературознавчих досліджень у практиці навчання в профільній середній школі. ПРН23 – Порівнює та аналізує мовні та літературні факти, явища, оригінали</p>	<p>Зіставно-типологічний Абстрактно-дедуктивний Конкретно-індуктивний Дослідницький Проблемний Пошуковий Інтерактивно-комунікативний Компаративний</p>	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів Оцінювання самостійної роботи Контрольна робота Опитування Усний фронтальний контроль Письмовий контроль Практичний контроль Тестування Іспит</p>

<p>ФК13 Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки; інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу художнього тексту; створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами.</p>	<p>творів (англійською, другою іноземною) й українські переклади автентичних художніх текстів; застосовує різні методи й методики аналізу художнього тексту, визначає його жанрово-стильову своєрідність; здатний створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами.</p>		
---	---	--	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	зокрема				усього	зокрема			
л		пр	лаб	с.р.	л		пр	лаб	с.р.	
Тема 1. Загальне мовознавство як курс у системі лінгвістичних дисциплін	18	2	-	-	16	18	2	-	-	16
Тема 2. Зарубіжне мовознавство XX ст.	22	6	2	-	14	24	2	2	-	20
Тема 3. Мова і мислення	20	2	2	-	16	20	-	-	-	20
Тема 4. Мова і мовлення	20	2	2	-	16	20	2	2	-	16
Тема 5. Мова як система	20	2	2	-	16	18	-	2	-	16
Тема 6 Суспільна природа мови	20	4	2	-	14	20	2	2	-	16
Разом:	120	18	10	-	92	120	8	8	-	104
Усього годин	120					120				

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Загальне мовознавство як курс у системі лінгвістичних дисциплін	2	2
2	Зарубіжне мовознавство XX ст.	6	2
3	Мова і мислення	2	0
4	Мова і мовлення	2	2
5	Мова як система	2	0
6	Суспільна природа мови	4	2
Разом		18	8

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Універсальні властивості мови. Об'єкт, предмет і методологія загального мовознавства.	0	0
2	Празька, Йельська та Копенгагенська лінгвістичні школи.	2	2
3	Роль мови в процесі пізнання.	2	0
4	Мова як система, норма й мовленнєва діяльність.	2	2
5	Атрибути мовної системи.	2	2
6	Соціальні спільності людей та соціальні типи мов.	2	2
Разом		10	8

4.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Зв'язок сучасного мовознавства з іншими науками.	16	16
2	Лінгвістичні дослідження М. С. Трубецького.	14	20
3	Проблеми сучасної психолінгвістики.	16	20
4	Н. Д. Арутюнова про зв'язок мови і мовлення.	16	16
5	О. С. Мельничук про мову як систему.	16	16
6	Мовні стани й мовні ситуації: сучасне трактування.	14	16
Разом		92	104

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка «відмінно» (90-100 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу, вміння без помилок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації підвалини основних дисциплін, виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу.

Оцінка «добре» (75-89 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну

літературу, рекомендовану навчальною програмою, показав систему засвоєних знань з дисципліни та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої навчальної роботи й професійної діяльності.

Оцінка «задовільно» (60-74 бали) виставляється здобувачеві, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповіді на екзамені та під час виконання екзаменаційних завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача.

Оцінка «незадовільно» (26-59 балів) виставляється здобувачеві, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань, і не може продовжувати навчання без виконання додаткових завдань з відповідної дисципліни.

Оцінка «неприйнятно» (0-25 балів) виставляється здобувачеві, який не надав для перевірки потрібну кількість правильно виконаних завдань, пропустив без поважних причин значну кількість занять (більше ніж 50%), і не може продовжувати навчання без проходження повторного курсу навчання.

6. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (екзамен).
Перелік екзаменаційних питань:

1. Завдання курсу загального мовознавства, його структура.
2. Універсальні властивості мови. Об'єкт, предмет і методологія загального мовознавства.
3. Наукові основи українського мовознавства.
4. Фундаментальні властивості мови з позицій сучасної лінгвістики.
5. Антропоцентризм як провідна парадигма сучасного мовознавства.
6. Виникнення та розвиток структуралізму.
7. Загальна характеристика Празької лінгвістичної школи.
8. Система та функції мови в студіях учених Празької лінгвістичної школи.
9. Проблема мовних союзів у висвітленні представників Празької лінгвістичної школи.
10. Фонологічні дослідження вчених Празької лінгвістичної школи.
11. Морфологічні опозиції та функціональний синтаксис у працях представників Празької лінгвістичної школи.
12. Функціональні стилі та культура мови в інтерпретації лінгвістів Празької школи.
13. Загальна характеристика американського мовознавства ХХ ст.
14. Дескриптивна (дистрибутивна) лінгвістика.

15. Трансформаційна методика й генеративна граматика.
16. Глосематика.
17. Теорія мовних кодів Б. Бернстайна.
18. Проблема співвідношення мови і мислення.
19. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення.
20. Неогумбольдтіанство.
21. Теорія мовної відносності Сепіра-Уорфа. Етнолінгвістика.
22. Роль мови в процесі пізнання.
23. Когнітивна лінгвістика.
24. Загальне поняття про мовну систему.
25. Рівні мови. Типи мовних відношень.
26. Атрибути мовної системи.
27. Знаковий характер мовної системи.
28. Загальна характеристика соціолінгвістики.
29. Виникнення соціолінгвістики.
30. Функції мови в суспільстві.
31. Форми впливу суспільства на мову.
32. Психофізична і соціальна природа мовної діяльності.
33. Суспільний характер мовної норми і форми її реалізації.
34. Соціальні спільності людей і соціальні типи мов.
35. Інтерлінгвістика.
36. Історія вивчення проблеми мови і мовлення.
37. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення.
38. Мова як система, норма і мовленнєва діяльність.

7. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

1. Загальне мовознавство : навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форм навчання / уклад. І. С. Гонца. Умань : Візаві, 2017. 102 с.
2. Глущенко В. А., Ледняк Ю. В., Овчаренко В. М., Рябініна І. М., Тищенко К. А. Мова як система : навчальний посібник. 3-е вид., доповн. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 180 с.
3. Глущенко В. А., Овчаренко В. М., Руденко М. Ю. Виникнення і розвиток мови : навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 58 с.
4. Краснобаєва-Чорна Ж. Когнітивна лінгвістика й концептологія : навчальний посібник. Вінниця, 2020. 164 с.
5. Прикладна лінгвістика : навчальний посібник / упорядник Н. А. Цимбал. Умань : Візаві, 2019. 106 с.
6. Стецик Т. С., Стахмич Ю. С. Основи зіставного мовознавства : конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2017. 140 с.

7. Глущенко В. А., Орел А. С. Порівняльно-історичний метод в українському мовознавстві : Харківська лінгвістична школа : навчальний посібник для здобувачів філологічних факультетів. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2017. 116 с.

Допоміжна

1. Пасічник В. В., Щербина Ю. М., Висоцька В. А., Шестакевич Т. В. Математична лінгвістика. Львів : Львівська політехніка, 2019. 240 с.
2. Захарова Ю. М. Прикладна фонетика : навчальний посібник. К. : Ліра-К, 2019. 212 с.
3. Від стилістики до дискурсу: вектори розвитку та перспективи : колективна монографія [автори: Архіпова І. М., Беліцька Є. М., Ситняк Р. М. та ін.]. Бахмут, 2018. 324 с.
4. Development of philological sciences in countries of the European Union taking into account the challenges of XXI century : collective monograph [автори: Атаманчук В. П., Ворона І. І., Глущенко В. А. та ін.]. Lublin : Baltija Publishing, 2018. 544 p.
5. Слободинська Т. Теоретико-системна інтерпретація мовленнєвої комунікації як функціональної системи. *Славістичні студії: етнолінгвістика і міжкультурна комунікація*. Люблін : Вид-во Католицького Люблінського ун-ту Іоанна Павла II, 2018. С. 155–175.
6. Ажнюк Б. М. Право на мову: європейський соціолінгвістичний контекст і Україна. *Українська мова і європейський лінгвокультурний контекст* : збірник наукових праць. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 68–92.
7. Ніка О. І. Розвиток граматичних ідей П. О. Лавровського в історичній лінгвістиці. *Петро Олексійович Лавровський: наукова і науково-критична спадщина* : збірник наукових праць. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 85–96.
8. Матіяш І. Семантичні трансформації лексеми «country» в контексті еволюції британської мовної картини світу. *Славістичні студії: етнолінгвістика і міжкультурна комунікація*. Люблін : Вид-во Католицького Люблінського ун-ту Іоанна Павла II, 2018. С. 91–100.
9. Глущенко В., Святченко В. Ф. де Соссюр про мову як систему: переосмислення концепції видатного лінгвіста з функціонально-прагматичних позицій. *Наукові записки / наук. ред. О. Семенюк*. Кропивницький : КОД, 2019. Вип. 175. Сер.: Філологічні науки. С. 366–371.
10. Глущенко В., Височина В. Децимальні та вігезимальні мови в контексті гіпотези Сепіра-Уорфа (матеріал до курсу «Загальне мовознавство»). *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології* : зб. наук. праць [за заг. ред. проф. В. А. Глущенка]. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. Вип. 8. Ч. 1. С. 200–205.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

The LINGUIST List; https://studopedia.com.ua/1_163612_osnovni-metodi-doslidzhennya-u-galuzi-filologii.html;

<http://discourse.com.ua>;

<https://www.google.com/search?q=%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8&oq=%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8&aqs=chrome..69i57j0i22i30i2.22395j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

9. Посилання на дистанційний курс

ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1019